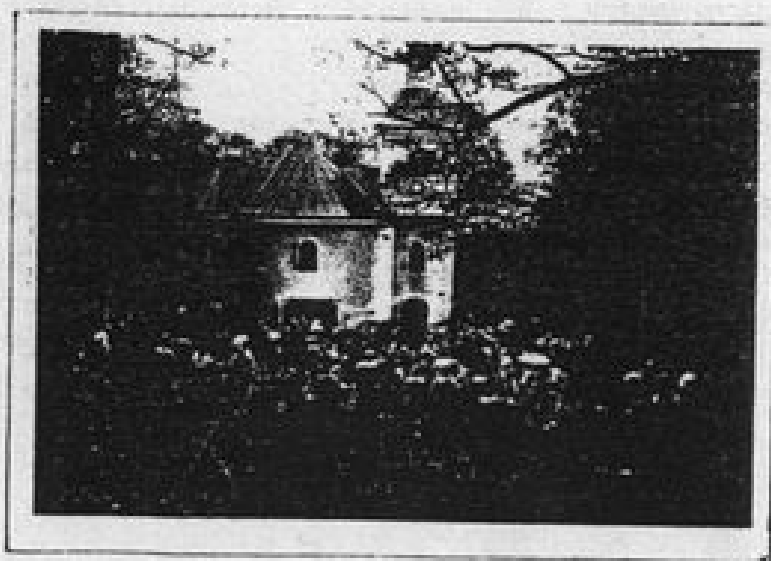

P. František Jurík, C.Sc.R.

SVĚTÝ JURAJ pod Marhátom

Kronika farnosti NITRIANSKA

BLATNICA

Rotunda svätého Jureja pod Marhátom

Úloha kňaza na našej slovenskej dedine je nenahraditeľná. A ako vidíme aj z tohto krátkeho náčrtu dejín farnosti Nitrianske Blatnica, nie je to len v náboženskej oblasti, lebo dobrý kňaz môže veľa vykonať aj na poli kultúrnom, historickom...

Práve zásluhou takéhoto kňaza vieme dnes viac o dejinách Veľkej Moravy, vieme viac o svojich slovanských koreňoch. P. František Jurík, C.Ss.R, náš spolubrat, autor týchto strán, sa v tomto roku dožíva svojich 65. narodenín. Toto jeho dielko je poďakovaním všetkým tým, ktorí mu v Nitrianskej Blatnici i v okolitých dedinách pomáhali pri náročnej kňazskej službe a ktorí sa tak veľmi zaslúžili o obnovu Božích chrámov v tejto farnosti.

Zároveň chcem v týchto riadkoch poďakovať P. Juríkovi za kus práce, ktorý vykonal pre náš slovenský národ, za to, že celé roky svojho pôsobenia v Nitrianskej Blatnici udržiaval jediná komunitu redemptoristov na Slovensku, že sa svojou horlivosťou prejavuje ako syn svätého Alfonza.

Bratislava, 18.VI.1990

P. Ján Janek, C.Ss.R.
P. Ján Janek, C.Ss.R.
viceprovinciál

Nitrianske B l a t n i c a leží na úpätí "Považského Inovca". Obec sa spomína už v r. 1185. Vtedy bola majetkom Stojaleva, ktorý ju poručil zoberakému kláštaru. V XVI. storočí patrila Esterházyovcom a potom aj iným zemepánom, neskôr tiež nitrianskemu biskupstvu. V XIX. storočí prišli ako zemepáni Zerdehályiovci, za nich sa vystavil terajší kostol. Posledným zemepánom bola rodina baróna Leonhardiho.

V XV. storočí stál v obci hradný kaštieľ, v r. 1715 mala viniče a 31 domácností, v r. 1887 81 domov a 543 obyvateľov, v r. 1820 92 domov a 638 obyvateľov, ktorí sa zaoberali poľnohospodárstvom a ovocinárstvom.

Osemstoročná história obce úzko súvisí s históriou troch kostolov Nitrianskej Blatnice. Sú to: románske rotunda sv. J u r a j a pod Karhádom, farský kostol sv. K ó r i c a mučeníka a dnešný farský kostol P o v ý š e n i a sv. Kríža.

Svätý J U R A J pod K A R H Á T O M.

Ako sa to vlastne začalo? Dňa 12.3.1973 pod č.13/73 poslal správca farnosti v Nitrianskej Blatnici František Jurík Slovenskému ústavu pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody Bratislava hrad, tento prísal: "Vo svojej správe má tuncjší rímskokatolícky farský úrad kostolík. sv. Juraja v katastri obce. V r. 1973 prípadne v najbližších rokoch mienime tento objekt zrestaurovať, najmä neodkladne vykonať niektoré zabezpečovacie práce. Kostol je evidovanou pamiatkou, v štátnom zozname pamiatok. Prosíme vás, keby ste láskavo oznámili Váš pamiatkový zámer s týmto objektom, respektíve keby ste vyslali zodpovedných pracovníkov na obhliadku objektu, kde by sme spoločne dohodli ďalší postup realizácie týchto zámerov. Očakávame vašu spoluprácu a zostávame s pozdravom."

C krátky čas na to prišli odborní pracovníci z Bratislavy, a jeden z nich, Ing. Rejthar, položil mi otázku: "Tán farár, bol sa pozrieť niekto z pamiatkárov na tento objekt?" Na čo som mu odpovedal: "Ze májho pôsobenia nikto!"

To bol zaľstok.

V niektorých obdobiach praveku a od IX. do XIII. storočia pomerne husto osýdleným územím bol pásme na východných svahoch Povňanského Inovca v dnešnej topoľčianskom okrese. Na ploche asi 11 km od katastra Račpiny až po Bojnú, v nadmorskej výške 300-500 m možno sledovať stopy dávnej prítomnosti a výrobnéj činnosti človeka. Prezrádajú to stopy sídiel objavených archeologických priekumom, pásy zaniknutých poli-plužiny a ťažobné jomy a haldy svedčiac o využívaní tunajšej pôdy a surávinových zdrojov. Tieto zistenia postavili do nového svetla aj otázku pôvodu a funkcie pozoruhodnej historickej pamiatky, kostolíka sv. Juraja, ktorý stojí osamotený, ale veľmi dobre zachovaný na skalnatom ostrohu, v nadmorskej výške 466 m na východných svahoch masívu Harhát /769 m/, vo vzdialenosti asi 5,5 km na severozápad od Nitrianskej Blatnice. Vedľa k nemu niekoľko turisticky označovaných chodníkov od Nitrianskej Blatnice, Vozokán, ale aj z povňanskej strany /Korevany a/ Váh/.

Kruhová loď a výrazná spísa kostolíka označujú na prvý pohľad sľach výsostredovekej rotundy. Tento dojem však značne zoslabujú barokové úpravy interiéru a okien, zmeny výškových proporcií lože a spídy, a najmä prístavba veže na západnej a pustovne na južnej strane.

Kostolík, ktorý v okolí nazývajú zdrobnelou formou "Jurko", spomína sa viackrát v správach kanonických vizitátorov v minulých storočiach pri opise cirkevných nemovitostí v Nitrianskej Blatnici. Najstaršia doteraz známa také správa je z r. 1559. Vtedajší vizitátor uviedol: "Ibidem extitit etiam Capella sancto Georgio Martyri dicata a. 1530 per Mariam Thurzo erecta." Vizitátor neuvádza priamo motiváciu aktivity príslušníčky známeho feudálneho rodu, ktorý mal kontakty so zemepánskymi vlastníkmi v Nitrianskej Blatnici a na okolí: rodmi Zerdahélyi, Dóczy, Dobó a Kalagy. Uvedená správa sa však stala základom oficiálnej umeleckohistorickej a pamiatkárnej klasifikácie kostola so zaradením medzi renesančno-barokové pamiatky.

Biskup Anton R é v a y ,vizitátor farnosti nitriansko-blatnickej z r.1755, o kostole sv.Juraja uviedol: "V blízkych horách je kostol zasvätený sv.Jurajovi mučeníkovi.Každoročne,počas roka 1530 ,na sviatok sv.Juraja slúži sa v ňom sv. omša spojená s odpustkami.Kostol sa udržuje vďaka dobročinnosti zemepána Karola Esterházy, o čo sa svedomite stará farár z Nitrianskej Blatnice", a záznam z vizitácie sa končí slovom:"Cedit illi preeterea illius diei offertorium".

V XVIII.storočí žili pri tomto chráme pustovníci,posledný z nich Viktor Zimányi v r.1802 zanechal obnos 104 zlatých,aby sa slúžili v kostole sv.Juraja fundácie sv. omše okrem sviatku sv.Juraja aj na sviatok Márie Panny Márie.

V r.1806 je "Jurko" vyznačený v legende značkou "osamelý kostol" a dostal sa aj na Lipského mapu Uhorska.Od XIX.storočia mali pri kostole sv.Juraja svoje obydlie lesníci zemepánskej rodiny Leonhardy,neskôr horári štátnych lesov.Schättrand horáreň osnovali v r.1969.

Za nevýznamný bol tento objekt považovaný až do r.1978,keď si ho odborníci skosiť lepšie všimli a keď rozhodli o jeho prieskume.

Výskumom bol poverený Archeologický ústav Slovenskej akadémie vied v Bratislave ,konkrétne dr.Alexander Ruttkay.A ten čoskoro zistil,že údaje o kostole sv.Juraja pod Karhátom v "Súpise pamiatok na Slovensku" nezodpovedajú skutočnosti.

Nápadné bolo pomenovanie vrchu "Karhát".Nejestvuje tu vari podobnosť medzi názvom vrchu a niekdejšími názvom Veľkomoravcov-"Karhariv" I zasvätenie kostolíka sv.Jurajovi je starobydlé. Takúto sväticu,patrónovi bojovníkov,zasväcovali cirkevné objekty dávno v stredoveku.Nasledovali ďalšie zistovania,ktoré priniesli tiež svoje prekvapenia.Kostol nebol teda renesančný.V tomto slohu bol upravený Máriou Thurzovou v r.1530,teda v roku,ktorý sa uvádza v "Súpise pamiatok na Slovensku" ako rok postavenia tohto sakrálného objektu.Približne o sto rokov neskôr bol kostol barokizovaný.Pristavili k nemu vežu s miestnosťou a ohniakom ako pustovňu pre pustovníka,ktorý sa staral o kostol.

Architektonický prieskum objektu ukázal ďalšie zaujímavosti, ba smelo možno povedať prekvopenia. Kostol má oveľa staršie múry ako sa dalo predpokladať. Nielen samotné základy, ale aj múry takmer do výšky 6,5 metra boli postavené najneskôr v XI. storočí, možno ešte aj skôr. A tak zrazu sa zistilo, že ide o jeden z najstarších dodnes u nás stojacich objektov. Ale ani to ešte nie je všetko. Keď si odmyslíme vežu a pustovňu, pristavenú ku kostolu v období baroka, zistíme, že objekt má rotundový pôdorys. Akoby bola na zem položená číslica 8. V hornej časti osmičky bolo presbytérium s oltárom, v spodnej širšej, loď pre veriacich. Priemer presbytéria je 3,65m, priemer loďe presne dvojnásobok - 7,30m. Hrúbka múrov je 0,73m. Sú to násobky niekdajšej dĺžkovej miery, takzvanej longobardskej stopy, ktorá merala 36,5cm. Také isté rozmery základov boli zistené aj na staroslovenskej rotunde v Ducovom /iba čosi vyše 6 km na západ, križkom cez hory/, ale i na rotunde v Mikulčiciach na Morave. Kým však z posledne menovaných dvoch rotund sa zachovali iba základy s niekoľko milo centimetrov nad zemou nadzákladového muriva, rotunda v Nitrianskej Blatnici má steny 6,5 m vysoké.

Je táto podobnosť troch zaniknutých rotund náhodná? Sotva, archeologický výskum to aj potvrdil. Na okolí rotundy sv. Juraja v Nitrianskej Blatnici bolo vykopaných do 150 hrobov staroslovenského cintorína s neďaleko odtiaľ zatiaľ dva staroslovenské dvory, dotované materiállovými nálezmi od IX. až do XIII. storočia. Objavené dvory boli kedysi chránené pred nepriateľskými útokmi mihutnými palisádami. Aj ich zvyšky sú archeologicky dokázané. No archeológia súčasne dokázala, že dvory ich obyvateľstvo navždy opustilo niekedy v XIII. storočí. A to dobrovoľne. Nikde neboli zistené stopy po požiarí ani po devastácii dvorov neprásteľmi. K vysídleniu došlo pravdepodobne po vyčerpaní zásob rúd. Dvory postupne schádzali a rozpadli sa. Všetko rozhlodal nenasytný zub času ~~xxxxxxxxxxxx~~, iba kostol nie. Ten udržiavali v používateľskom stave zbožní pustovníci, a to až do obnovy v XVI. storočí a potom zrejme ešte aj ďalej, posledný z nich Viktor Zyzányi

zomrel v r.1802 a je pochovaný v Lipovníku.Po nich prevzali túto starostlivosť veriaci farnosti Nitrianskej Bletnice so svojimi duchovnými pastiermi.A tak sa nám zachoval tento skvost architektúry našich dávnych slevienskych predkov dodnes.

Denník "Práce" z 4.10.1980 uverejnil obsiahly článok o kostole sv. Jureja pod názvom:"Velkomoravský pamätník v lese pod Marhátom", v článku sa okrem iného píše,že v prípade sv. Jureja jedná sa o jednu z najstarších stojacich stavieb na Slovensku, a človek nevie,čomu sa viac čudovať,či tomu,že sa stavba nerozpadla za tisíc rokov,že ju napohltil les,alebo skôr tomu,že ju ako takú skorej nepoznali.

Že sa tento vzácny kostol zachoval,na prvom mieste je to zásluha fundátnej sv.cirke,ktorá sa tu slúži na sviatok sv.Jureja od r.1530,a preto veriaci farnosti nitriansko-bletnickej so svojimi kňazmi udržiavali stavbu v poriadku a v používateľnom stave.

Kostol mal pôvodne hindľovú strechu.V roku 1951 - 1956 bol správcou farnosti František Šimek,vtedy dostal kostol sv.Jureja nový krov a novú krytinu z pozinkovaného plechu.

V r.1964-1969 spravoval bletnickú farnosť Michal Kozár,za neho sa kostol zreštauroval a vylíšil,zreštauroval sa altárny obraz sv.Jureja.

V roku 1969 prišli v auguste dvaja kňazi P.František Jurák CSaR ako správca farnosti a P.Ján Kintler CSaR ako kaplán farnosti Krušovca,a pracovným zariadením do Nitrianskej Bletnice. Okrem reštauračných opatrení a zásahov najmä čo sa týka farských objektov jak v Nitrianskej Bletnici,tak aj na filiálnych kostoloch,pristúpilo sa aj k dôkladnejšiemu riešeniu opravy a údržby kostola sv. Jureja pod Marhátom.

V roku 1973 bola veža kostola pokrytá medeným plechom a opatrená bleskozvodom.Už vtedy sa ukázalo,že je najvyšší čas vymeniť pozinkovanú krotinu kostola.Klampiarske práce na veži previedol klampiar Valter Smyčka z Myjavy.Celú akciu,tiež po stránke finančnej zabezpečil farský úrad v Nitrianskej Bletnici.

V roku 1980 z iniciatívy okresnej pamiatkovej správy v Topoľčanoch a okresného dekana dr. Ladislava Doružáka, kostol sv. Juraja pod Marhátom dostal novú strechu z medeného plechu. Kraspiarske práce previedol v rámci prevádzky MNV v Nitrianskej Blatnici, kraspiarsky majster "Pamiatkostatvu Žilina" František Paluš z Prašíc.

V roku 1983 v apríli pred sviatkom sv. Juraja bola vyhotovená dľažba kostola, súhlas k tomu dal daný "Krajský strediskom pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody", Hviezdoslavovo námestie 5, Bratislava, zo dňa 8.4.1983.

V nasledujúcom roku 1984 uskutočnilo sa so súhlasom herev uvedeného úradu opatrenie na údržbu tejto vzácnostaviteľskej pamiatky. Pred sviatkom sv. Juraja 1984 boli vymenené kovové dvere na kostole a staré dvere na pustovni. Nové dvere zhotovil stolársky majster Emanuel Janiška z Moravian nad Váhom a osadili ich murári majstri z Nitrianskej Blatnice - Jozef Stanček a Anton Fručík. Na jeseň toho istého roku boli osadené nové dubové schody na chórus kostola. Schody pripravil a opravoval blatnický tesársky majster Jozef Hrádecký a tiež ich spolu s Jozefom Stančekom osadili a v tom čase sa opravili aj vnútorné steny kostola poškodené pri výskumných prácach. A na jar pred sviatkom sv. Juraja 1985 boli steny vnútrajšku kostola natreté bielym vápnom /zatiaľ provizorne/.

Na upresnenie postupu výskumných prác na rotunde sv. Juraja ako aj ich výsledkov a nových objavov je potrebné uviesť niektoré úradných záznamov kompetentných miest, ktoré boli zainteresované na výskume jedného z najstarších sakrálnych objektov na Slovensku. Tieto pojednania, žiadosti ako aj komisionálne záznamy o sv. Jurajovi uvediem chronologicky a dôsledne.

Rímskokatolícky farský úrad v Nitrianskej Blatnici, okr. Topoľčany.

Číslo: 13/73

Titl.

Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti
a ochrany prírody
Bratislava - hrad.

Vo svojej správe má tunajší rímskokatolícky farský úrad kostolík sv. Juraja v katastri obce Nitrianska Blatnica. V roku 1973 prípadne aj v najbližších rokoch mienime tento objekt zreštaurovať, najmä vykonať niektoré zabezpečovacie práce. Kostolík je evidovanou pamiatkou v štátnom zozname pamiatok a Odbor kultúry ONV v Topoľčanoch počíta pre rok 1973 na niektoré najnutnejšie práce, respektíve na prípravu celej generálnej opravy s čiastkou 25 tisíc Kčs. Práce súvisiace s opravou by sme obstarali vo vlastnej kompetencii. Prosíme vás, keby ste láskavo oznámil Váš pamiatkový zámer s týmto objektom, respektíve keby ste vyslali zodpovedných pracovníkov na obhliadku objektu, kde by sme spoločne dohodli ďalší postup realizácie týchto našich zámerov.

Očakávame vašu spoluprácu a zostávame s pozdravom.

V Nitr, Blatnici 12.3.1973 František Jurík, správca farnosti.

Odpoveď na tento list: Nitrianska Blatnica - rotunda sv. Juraja.

Na základe vašej žiadosti o udelenie štátneho súhlasu pre rímskokatolícky farský úrad v Nitrianskej Blatnici sme urobili obhliadku a v náväznosti na ňu i zisťovací sondážny prieskum interiéru objektu kaplnky sv. Juraja. Po vyhodnotení výsledkov sondáže a orientačnom zameraní objektu je zrejmé, že predmetná pamiatka nebola správne datovaná pri zápise do štátneho zoznamu, nakoľko všetky typologické znaky nasvedčujú, respektíve jednoznačne dokazujú, že sa jedná o rotundu.

Pôdorysné schéma /polomer lode a celková dĺžka objektu, včítane hrúbok muriva/ poukazuje na príbuznosť lokality s Veľkomoravským dvorcom, zistený archeologickým prieskumom na opačnom boku hory Marhát pri obci Ducové.

Na základe prehodnotenia pamiatkovej hodnoty predmetného objektu je potrebné zabezpečiť uplatnenie metodiky pamiatkovej starostlivosti v plnom rozsahu, ako pri nutných údržbárskych prácach, tak predovšetkým v rámci predpokladanej komplexnej úpravy objektu a jeho areálu. Nakoľko prieskumné práce je možné kapacitne zabezpečiť až v priebehu roku 1974 /konzultované s dr. A. Rutkayom z Archeologického ústavu SAV Nitra/, bude potrebné plánované úpravy v tomto roku riešiť nasledovne.

E X T E R I E R

Na veži, prístavenej k objektu v r.1655, obnoví sa plechová krytina z medeného plechu a vyhotoví sa hromozvodná inštalácia podľa požiadaviek normy ČSN.

Úprava omietok, ktoré boli nevhodne opravené cca pred 5 rokmi, sa obmedzí na reštitúciu ich barokového členenia obnovením pilastra na ľavej strane veže v hmote i farebnom riešení. Znova sa omietne /vápenou hladenou omietkou/ i podvešie objektu, ktorého omietky sú silne devastované vplyvom vlhkosti. Vstupné dvere do objektu sa opatria drevenými krídlami a jednoduchou profiláciou bez olejového náteru. Vzhľadom na charakter objektu je nutné použiť atypické kovanie a tmavšie morené dubové drevo, respektíve červený smrek.

I N T E R I E R

Pretože definitívna úprava vnútorného priestoru v plnom rozsahu prichádza do úvahy až po prevedení archeologického a stavebno-historického prieskumu a jeho vyhodnotenia, na vnútorných omietkach obmedzia sa úpravy v tomto roku iba na priestory, na ktoré sa uvedená požiadavka nevzťahuje. Nová tehelná dlažba na chórude z ostropálených tehál, s prebrúsenou a napustenou /včelím voskom, respektíve inou vhodnou hmotou/ lícnou plochou. Oprava schodišťa na chórus, pri ktorej bude zachovaná pôvodná skladba a profilácia schodov /profil drevených stužiacich hranolov a tehál -výplň jednotlivých stupňov/.

V súvislosti s plánovaným archeologickým prieskumom bezprostredného okolia objektu budú prevedené i ďalšie úpravy okolia. Jedná sa predovšetkým o odstránenie sute, ktoré pri objekte zostala po asanácii bývalých horárne. Práce spojené s odvozom je však povinný hradiť užívateľ správca predmetných parciel, t.j. Lesný závod, Topoľčany, ktorý bude o rozsahu prác informovaný separátnym prípisom.

Uvedené pokyny sú metodické a nenahradzujú štátny súhlas k oprave, tento musí udeliť užívateľovi ONV odbor kultúry.

Co.:

Rímskokatolícky farský úrad Nitrianska Blatnica.

MNV Nitrianska Blatnica 56 04

OPS Topoľčany 955 01

Stredisko B r a t i s l a v a.

Slovenského ústavu -Pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody

B R A T I S L A V A - hrad:

Podpísaný riaditeľ ústavu /podpis nečitateľný/.

Dňa 1.9.1984 tunajší farský úrad dostal pozvánku nasledovného znenia:"Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody Bratislava hrad dovoľuje si vás pozvať týmto na záverečnú komisiu archeologického výskumu kaplnky sv.Juraja v Nitrianskej Blatnici,ktorý realizuje Archeologický ústav SAV Nitra hrad.Komisia bude dňa 27.9.1984 /piatok/ o 10,00 hod.Zraz účastníkov na mieste výskumu.Účastníkov komisie upozorňujeme,že kaplnka je cca 4-5 km od obce a že po ďalšie nie je prístupná autom.

Cestovné trovy účastníkom komisie hradí vysielajúca organizácia."

V Bratislave,dňa 9.9.1974.

Podpísaný: Ing.arch. Ján Lichner CSc.riaditeľ ústavu.

K čís.4494/1974.

Z á z n a m.

Zo záverečného stretnutia komisie k archeologickému SÚPSOP - u v Nitrianskej Blatnici za prítomnosti:Doc.Dr Peter Ratkoš, pracovník EU SAV Bratislava,Dr.Alojs Babovštiak,riaditeľ SU SNM Bratislava,Dr.Alexander Ruttkay,Dr.Igor Hrubec a Dr.Duškovič,pracovníci AU SAV Nitra,František Jurík,Nitrianska Blatnica,Ing.arch.R.Rejthar,prom.historik,Blanka Paškárová CSc a Dr.Vendelín Jankovič, všetci pracovníci SÚPSOP - u Bratislava.Toto stretnutie bolo realizované Archeologickým ústavom SAV Nitra - hrad pod vedením Dr.Alexandra Ruttkaya a konalo sa dňa 27.9.1974 od 10.00 h v Nitrianskej Blatnici.

Po privítaní pracovníkom SÚPSOP-u Vendelínom Jankovičom účastníci komisie prezreli si výskumné práce v teréne,kde im podal potrebné a obsiahle informácie vedúci výskumu Dr.Alexander Ruttkay.Po návrate z terénnej ~~praktickej~~ obhliadky komisia po širokej diskusii zhodnotila výskum a prijala doporučenie pre ďalší postup výskumu.

V Nitrianskej Blatnici sa podarilo okolo kaplnky sv.Juraja /chotárny názov Jurko/ ležiacej cca 4 km od obce na úpätí hory svanej Marhát,objaviť zaniknutú rannostredovekú osadu so sakrálnym objektom,8 sond prevedených v tesnej blízkosti sak-

rálneho objektu prezradilo veľa i o situácii v okolí stavby i stavbe samej. Okolo stavby sa nachádza cintorín v rozlohe 18 x 25m. Odkrytých 44 hrobov podľa situácie terénu sa nachádzalo v 1 - 5 etážach. Všetky hroby rešpektujú stavbu, takže je staršia než okolitý cintorín.

Nálezový materiál /2 mince kráľa Kolomana zo strednej vrstvy päťtáľového horizontu, torčované prstene, esovité náušnice, 8 kamenných platní na pôvodnom i sekundárnom mieste, keramika/vzaté archeologicky ukazuje na druhú polovicu II. storočia, širšie historicky vzaté na prvú polovicu XI. storočia azda aj na X. storočie.

Najmladšie nálezy sú zo XIV. storočia, takže možno predpokladať že sa na cintoríne od XIV. storočia nepochovávalo a že osada asi zanikla.

Sakrálna stavba je dvojpriestorová rotunda na dosť plytkých kamenných základoch, miestami dosedá priamo na rastlý terén a dvomi neskoršími prístavbami/ veže zo XVI. storočia a takzvanej pustovne, azda z XVIII. storočia/rotunda sa dispozične podobá rotunde v Ducovom, z ktorej zostali iba základy/ a je vzdialená od rotundy sv. Juraja pod Marhátom asi 5 km. Podľa nálezovej situácie v okolí veže /vrstva sutiny v profile terénu/ možno sa domnievať, že stavba bola na čas pustá. Keďže však tradícia sakrálného miesta trvala, došlo k obnove architektúry a k jej premene na stredisko pútnického miesta, ktoré až do XIX. storočia /prvá polovica- opatrovali pustovníci, posledný z nich Viktor Zymanyi zomrel v r. 1802 a je pochovaný v lípovniku/. Zisťovací sondážny výskum strediska Bratislava v r. 1973 /Ing. arch. B. Rejthar - vykázal určité náznaky výskytu stredovekých nástenných malieb. Už v zmysle nálezov z výskumnej sezóny v r. 1974 na objekte vychádza, že sa podarilo objaviť nesmierne dôležitú a významnú architektúru, ktoré sa priamo môže rovnať predrománskemu kostolíku v Kostolanách pod Trábečom. Je potešiteľné, že ide o stojacu kompletnú architektúru, na ktorej azda iba časť klenby je novšia. Je preto povinnosťou štátnej pamiatkovej správy, aby sa dokončil archeologický výskum, aby sa rozšíril výskumný program historický a architektonický. Na výskum sa podujal Doc. Dr. P. Rátkoš. Aby sa pripravovala optimálna pamiatková obnova objektu, ktorý má všetky predpoklady byť vahléšaný za národnú kultúrnu pamiatku.

Konzultanti výskumu hodnotovali, že výskum nepriek veľkým ťažkostiam //4-5 km vzdialenosť od sídliska, nedostatok robotníkov/bel. vzhľad pláncita, hospodárna, občerné a metodický na vysokej úrovni. Výsledky získané a pozorované javy boli dokumentované a ich interpretácia je kritická a patrične zdôvodnená.

Vzhľadom na mimoriadnu dôležitosť a prínosnosť výskumu konštatuje jednotnosťne doporučení:

- 1/ Deklarovať a prítlačovať na Štátnu sídliskovú súvislosť archeologický výskum okolia rotundy.
- 2/ Zistiť v interiéri rotundy kritickú osu a bodový sondami pôvodnú nivelitu terénu, respektíve staršie sídliskové horizonty, prípadne i trochy pôvodné zmltky a eventálne i architektonické detaily.
- 3/ Rozšíriť výskum na šírku okolia rotundy, najmä apustuálne, prípadne i vzhľadom k tomu, že sekulárny objekt mohol mať v ranom stredoveku funkciu farárneho kostola a že je faktický pravdepodobný nález zaniknutej osady respektíve osady I. umolneniu tohto výskumu na úľade odstrániť v priestore bývalej horárne novú sutinu po nivelitu pôvodného terénu, ktorú určí vedúci archeologického výskumu dr. Alexander Rutky. Odstránenie sutiny prevedie SÚPSOP - stredisko Bratislava.
- 4/ Vyňat objekt rotundy z kompetencie príslušnej okresnej pamiatkovej správy v Topoľčanoch a to vzhľadom na jeho ojedinelý a celoslovenský význam a preniesť starostlivosť oň na SÚPSOP - stredisko Bratislava.
- 5/ Vyhotoviť na SÚPSOP - stredisko Bratislava zámer pamiatkovej úpravy do konce 2. kvartálu 1975.
- 6/ Previest cez SÚPSOP Bratislava - centrum, súvislý plošný odkryv vnútorných zmltkov rotundy a na základe tohto odkryvu a ich výskumov vypracovať v r. 1976 architektonickú štúdiu a projektovú dokumentáciu. V rámci plošného odkryvu fixovať prípadné nálezy freskovej výzdoby.
- 7/ Upovedomiť Lesnú správu v Topoľčanoch o tom, že v ich rejóne sa deje dôležitý pamiatkársky výskum a požiadať ju o výsek stromov, ktoré sa nachádzajú v blízkosti rotundy a ktoré pri vetre ju poškodzujú. Nadhodit je tiež aktuálnosť vytvorenia

prieseku v lese, aby sa rotunda stala opätovne viditeľnou aspoň od obce Nitrianske Blatnica.

Komisia vytvorila názor, aby sa pri budúcej pamiatkovej úprave objektu neodstraňovali neskoršie prístavby a aby sa objekt upravoval v dnešnej architektonickej podobe.

Komisia nakoniec povolila vedúcemu výskumu dr. A. Ruttkey poďakovanie za svedomitú odbornú prácu a požiadať ho, aby i naďalej venoval všetku svoju pozornosť objektu, ktorý pravdepodobne, ako Kostolný pod Trábeňom, bude nielen pamiatkárskym ale aj archeologickým a všeobecne vedeckým úspechom a prínosom.

Zapísal : Dr. Vendelín Jankovič

Bratislava 1. Októbra 1974

Keď sa skončili výskumné práce na rotunde sv. Juraja pod Karháčom, správca farnosti dostal z apoštolskej administratúry v Trnave nasledujúci úradný prípis tohto znenia:

Dostojný
Rim. kat. farský úrad
Nitrianske Blatnica

Nakoľko práce vo Vašom kostole sv. Juraja sú už končené, pripomínam miestnemu správcovi povinnosť, aby každoročne na najbližšiu nedeľu po sviatku sv. Juraja bola v tomto kostole odslúžená fundečná sv. omša, ako v minulosti /pred opravou kostola/ vždy bývalo.

Trnava 17.3.1980

Dr. Július Gábris
apoštolský administrátor

Od roku 1980 znova sa slúži v kostole sv. omše, ktorá má svoj počiatok od r. 1530. Po skončení sv. omše uctievajú si prítomní veriaci ostatky sv. Juraja a pri tejto pobožnosti spievajú starodávne piesne na cti sv. Juraja.

Pieseň k sv. Jurajovi.

1. Nábožní veriaci milo uctievajú
svätého Juraja dnes oslavujú.

K ilý svätý Juraj ze nás se prizlúvej

o u Boha proz ze nás

- by sme čnostne žili, hriechu sa chránili
a do neba prišli raz.
2. Ako slnko nám svietie jeho čnosti,
neochvejná viera, príklad zbožnosti.
3. Rodičia mu dobrú výchovu dali,
by bol ako oni, vo viere stály.
4. Najlepší mu príklad vlastný otec dal,
keď ako mučeník za vieru skončil.
5. Vojakom byť, to bol jeho ideál,
preto v mladom veku vojakom sa stal.
6. Diekcieľn ho veľmi miloval,
z hodnosti na hodnosť ho povyšoval.
7. Pre vojenskej čnosti a udatnosť
dosiahol pri vojsku vysokú hodnosť.
8. Keď na rúchu nosil odznak hodnosti,
i pri tom bol všetkým príkladom v čnosti
9. Najviac nado všetko miloval Boha,
povinnosti k Nemu si nezanedbal.
10. Cisár sa rozšúrnil proti kresťanom,
chcel, aby každý hneď stal sa pohanom.
11. Jurať vtedy príklad ostatným dával,
vieru svoju všade smelo vyznával.
12. Žiadnej ukrutnosti nevedel sa báť, za vieru aj život hotový
bol dať.
13. Cisár ho zavolať, sľubami lákal,
keď to nepomohlo, trestom vyhrožoval.
14. Hrozba ho nepohla, dar ho nezviedol,
za žiadnu sa cenu viery nezriekol.
15. A keď aj pred súdom viery sa nevzdal,
naposledy keď mu hlavu mečom stal.
16. Život krásne skončil veľký bojovník
odišiel zo sveta ako mučeník.
17. A ako mučeník pre krv vyliatu,
dosiahol v nebesiach večnú odplatu.

18. Svätok tvojej smrti dnes slávime,
v biedach a trápeniach teba prosíme.
19. Malé dieťky k tebe ruky spínajú,
pomoc prosia v bojoch, čo ich čakajú.
20. Malým dieťkam vypros od Boha milosť,
by si zachovali detakú nevinosť.
21. Mláďencov a dievok hlas dnes vypočuj,
zachovať čistotu, ty ich poučuj.
22. Mužom ráč odľahčiť ich namáhanie,
kľiatby nech sa zrieknu, bohorúhanie.
23. Ženám ,matkám vypros trpezlivosť,
v rodine nech plnia si povinnosť.
24. Vdovy a siroty aj tie dnes prosia,
osuňuj im oči, ktoré vždy rosia.
25. Pre naše rodiny vypros páktoja,
pred zlom nech ich ochráni ochrana tvoja.
26. V smrteľnej hodine buď na pomoci,
vysloboď od diabla, pekľnej noci.
27. Naposledy preto prosíme teba,
po skončení žitia pomôž nám do neba.

Farský kostol sv. K Ó R I C A mučeníka

V roku 1559 bol v Nitrianskej Biatnici vystavený na mieste terajšieho kostola, kostol sv. Mária mučeníka v slohu gotickom bez veže. Vizitátorom farnosti z r. 1559 napísal o kostole: "kostol je pekne vyzdobený a primerane udržiavaný".

Vizitálny záznam z r. 1613 opisuje kostol nasledovne: Kostol sv. Mária mučeníka má tri oltáre, nad hlavným oltárom je veľký obraz Krista Pána na kríži, po ľavej strane bočný oltár s obrazom sv. Jureja mučeníka a po pravej strane je oltár s obrazom umučenia Pána".

Vizitátor biskup Révey z r. 1755 opisuje kostol sv. Mária muč. takto: "Kostol je postavený z kamňa a pálených tehál v slohu gotickom, na hlavnom oltári je obraz sv. Mária a jeho spoločníkov. Po bokoch hlavného oltára sú sochy apoštolov sv. Petra a Pavla a povedľa nich sú ešte sochy Panny Márie a archanjela Gabriela znázorňujúce udalosť Zvestovania. Nad hlavným oltárom je obraz, ktorý predstavaje korunovanie Panny Márie v prítomnosti Najsvätejšej Trojice. Bočné oltáre sú dva, na jednom je výjav z Getsemanskej záhrady "utrpenie Krista Pána" a druhý zobrazuje sv. Barbaru mučenicu. Chórus je drevený a spočíva na štyroch drevených pilieroch, na chóre je organ. Kostol je bez veže."

V rokoch 1764-1780 bol Biatnickým farárom Andrej Jantúlik. Po jeho vedení v roku 1773 začala sa stavba veže. Práca bola ukončená v r. 1776. Radost z vybudovaného diela však dlho netrvala. V roku 1787 15. novembra v ranných hodinách postihlo celú obec veľké zemetrasenie a toto sa opakovalo 17. novembra pred poľudním. Kostol bol poškodený natoľko, že nemohol viac slúžiť verejným bohoslužbám, preto musel byť rozobraný.

Farský kostol Povýšenia s. K R Í Ž A

Terajší farský kostol sa stavel od r. 1815-1820, kedy bola

posviacke kostola, ktorú vykonal Jozef Trejčík archidiakon ra-
dcšínsky. Od tej doby postihli kostol dve pohromy. V roku 1857
kostol vyhorel. Po tomto požiari dostal kostol nový organ, kto-
rý bol premiestnený z kláštorného kostola františkánov z
Hlohovca. V roku 1961 zrútila sa veža kostola.

Na vigíliu Nanebovstia Panny Márie prebral som vo farskom
chráme Povýšenie sv. Kríža správu farnosti Nitrianske Hlatnice
s filiálkami: Lipovník, Krtovce a Vozokany.

Odovzdávajúci správca farnosti bol vdp. Michel Kozár, ktorý zá-
roveň odchádzal za správcu farnosti do Čermán. Preberajúci
správca farnosti bol P. František Jurík CSsR, ktorému bol pri-
delený za kaplána P. Ján Kintler CSsR /ten prišiel o týždeň
neskôr, nakoľko bol v tom čase na púti vo Francúzsku - v Lour-
de/. Odovzdanie správy farnosti sa konalo za prítomnosti ok-
resného pána dekana ThDr. Ladislava Doručáka, ktorého sprevá-
dzal topoľčiansky kaplán vdp. Ján Turčina.

Vykonal sa všetko, čo sa pri takomto úradnom úkone koná.
Všetci sa potom rozišli. Farská budova bola takmer prázdna, sč
na niekoľko kusov staršieho nábytku. Dve skrine, v ktorých bo-
li metriky a iné úradné záležitosti/. Farská knižnica bola
z časti na povale, niečo v jednej miestosti a zvyšok v prízem-
nej miestnosti v komore/.

Kostol mal síce novú strechu a krov, ale bez veže. Vnútro kos-
tola vošlo po generálnej oprave. Filiálny kostol v Lipovníku
bol vnútre vymalovaný, ale lavice boli v havarijnom stave
a tak isto aj strecha kostola. Filiálny kostol v Krtovciach
bol tiež v nedobrom stave, sekristie bola odstránená od kosto-
la, takže aj tu bol potrebný reštauračný zásah. Vozokany boli
bez kostola, ale na cintoríne boli určené základy 18x8m. Bohu-
žia!, múry kostola sme už nestavali.

Hlavnou materiálnou prácou farnosti mala byť stavba veže
pri farskom kostole. Ešte v roku 1969 bolo potrebné zabezpečiť
v príprave na stavbu úradné povolenie a to sme obdrželi
z MUV Nitr. Hlatnice zo dňa 12.12.1969. Najprv však bolo potrebné

zaistiť finančné prostriedky. Rozpočtovú dokumentáciu urobil Pavol Ďurovec, Nitra, Priehradná ul. č. 3. Rozpočet bol na 250 000 Kčs.

Na tú istú sumu peňazí dostali sme z ONV, odbor kultúry, povolenie konať zbierky v kostole.

Aj SÚPSOF /Slovenské ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody /Bratislava - Hrad, poslal svoje odporúčenie a patrične chodnotil toto podujatie.

Na podklade týchto dokladov a úradnej žiadosti Rímskokatolíckeho farského úradu v Nitrianskej Blatnici zo dňa 10.12.1969 o stavebné povolenie, vydal ONV odbor výstavby v Topoľčanoch povolenie na výstavbu veže farského kostola v Nitrianskej Blatnici dňa 3.1.1970.

Pisomnosti, ktoré boli potrebné, boli vybavené a už zostalo iba pustiť sa do práce s chuťou. A tej bolo v celej farnosti dost, ako ukázali nasledujúce týždne a mesiace.

Finančný stav farnosti 31.12.1969 bol nasledujúci: Príjem: 16 768 Kčs. Výdaj: 16 732

Hotovosť v pokladni: 36 Kčs

Hotovosť na bežnom účte: 64 770 Kčs

Náboženský život - štatistické údaje:

Sviatosť krstu prijalo 50 detí

Prvoprímajúcich detí z II. tr bolo 42

Sviatosť manželstva prijalo 25 párov.

Bola tiež konverzia 1 dospelaj osoby

Sviatosť birmovania prijalo 27.7.1969 482 detí.

Pohrebov bolo vo farnosti 29, z toho 21 mužov a 8 žien.

R O K 1970

K prvému dňu v r. 1970 mal farský úrad v Nitrianskej Blatnici na bežnom účte č. 74 124 v Štátnej sporiteľni v Topoľčanoch 65 059 Kčs. K tejto sume pribudli peniaze zo zbierky za mesiac január a to 77 650 Kčs. Spolu sme mali pre počiatok 142 709 Kčs.

V tom istom čase začali sme pracovať na príprave staveniska. Zamestnanci štátnych lesov Jozef Soblahovák, Viliam Ocet, Michal Manas pomocou motorovej pily odstránili veľké lipy z hornej strany kostola, aby bol možný prístup s materiálom ku stavbe. Tesársky majstri Ján Kúdela, Emil Vašina, Jozef Punta a Michal Chromý zhotovili manipulačnú miestnosť na cement a

stavebné náradie. Materiál sme jednak kúpili /vlnitý eternit/ a ostatný bol vyradený materiál z JRD Nitrianska Blatnica. Do tohto dreveného skladu koncom januára doviezli sme 200q cementu z predajne stavebnín vo Veľkých Ripňanoch a z vápenky Žirany 30q vápna, ktoré sa hneď zahusilo. Keď takto prípravné práce pokročili, bolo treba začať kopať základy. Treba ešte uviesť, že stavebný dozor nad celou stavebnou akciou mal Ing. Ján Gajdoš statik KPÚ v Nitre, zodpovedným mestráckym majstrom bol Vojtech Kubík z Nitrianskej Blatnice.

Základy sa začali kopať 12.1.1970. Táto práca sa previedla svojpomocne za účasti týchto mužov. Nitrianska Blatnica: Vojtech Kubík, Jozef Stanček /vzal si dovolenú/, Štefan Ruško Lipovník: Július Jančovič, kostolný otec, Ján Jančovič, Ján Oravec, Štefan Turčan, Viktor Patrovič.

Krtovce: Pavol Jančovič, Emil Jančovič.

Dňa 30.1.1970 urobila sa objednávka štrku u ŽD Bratislava, Štrkovňa Nové Mesto n/Váh. Zbierka za mesiac február vyniesla 26 000 Kčs. V tomto mesiaci sa vykonali nasledujúce práce: Dopravil sa potrebný štrk na celú akciu. Doprava zabezpečili ČSAD. Nové Mesto n/Váhom. Pavol Stanček, zamestnanec Poz. stavby, Nitra zabezpečil potrebné železo, ako aj spracovanie podľa plánov. Všetok železný materiál pripravoval v Nitre a presne na čas podľa potreby sa dodával na stavbu. Množstvo použitého stavebného železa bolo 120q.

Dňa 12.2.1970 osobnými autom boli v Lákach nad Makytou pre stavebné drevo: Štefan Hrádecký, Ján Kúdala, Vojtech Daňo, Šofér, p. Dvorák z Lesného závodu Topoľčany, František Jurík spr. farnosti. Tu sa objednalo všetko stavebné drevo /galatina/ vlakom sa dopravilo do Radošiny na železničnú stanicu a odtiaľ sa dopravilo čiastočne na pílu na porezanie /hranoly, dosky a iné potrebné rezivo/ a ostatné bolo dopravené ako stavebný materiál na vežu.

Dňa 3.2.1970 urobila sa objednávka voštinovej tehly u Ponitrianskych tehelní v Zlatých Moravciach. Túto objednávku prijali a žiadaný počet tehál 20 000 kusov v mesiaci júni sme prepravili do Nitrianskej Blatnice. Každé JRD farnosti /Nitrianska Blatnica, Lipovník, Krtovce, Vozokany/ doviezlo 5 000 kusov. Treba však podotknúť, že tehlu u Ponitrianskych

tehelni v Zlatých Moravciach vybevil blatnický rodák MUDr. Jozef Kubík. Pri takejto všestrannej pomoci výstavba veže rýchlo pokračovala. Strecha starej veže bola pokrytá šindľom, na novú sa zaobstaral medený plech z ľutnej odbytovej predajne v Bratislave.

Klampsarske práce na veži previedol klampsarsky majster Valter Smyčka z Myjavy, ktorý mal iba jednu nohu /druhú mal amputovanú/, pracoval dobre a presne. Nakoľko na starej veži boli hodiny, počítalo sa s hodinami aj na novej veži. Urobili sme objednávku vežových hodín vo Vyškove na Morave. Podnik patrilo komunálnym službám ONV Vyškov. Čiferníky hodinové nám dali a namontovali na jeseň 1970 aj s provizórnym strojom. Definitívny stroj dodali a namontovali v druhej polovici januára 1971. Hodiny sú evidované ako majetok obce. Faktúra za hodiny /68 000 Kčs/ uhradilo oddelenie priemyslu ONV Topoľčany. Vežové podlažia sú štyri a sú spojené kovovými schodmi, ktoré nám zhotovil Kovopodnik Topoľčany. Schody namontoval na jednotlivé podlažia Karol Michler za pomoci Vojtecha Kubíka a ostatných, čo pracovali na výstavbe veže.

Na vrch veže sa dal pôvodný križ, ktorý sme dali zreštaurovať a pochromovať. Križ osadil klampsarsky majster Valter Smyčka z Myjavy a tiež vežu opatril bleskozvodcom.

Keď boli všetky práce hotové, vytiahli sa stavebným výtahom aj zvony a 24.8.1970 znova zaznel ich krásny hlas nad celou dedinou. Posviacku veže vykonal generálny vikár z Trnavy dr. Ján Čížik dňa 20.9.1970 na hody /Povýšenie sv. Križa/ za veľkej účasti veriacich z celej farnosti a okolia. Slávnostným kazateľom bol dr. Jozef Bača, správca farnosti Lukáčovce pri Nitre. Prítomný bol aj okresný dekan dr. Ladislav Dorušák, dekan z Radošinej Andrej Balogh, bývalý správca farnosti Michal Kozár, dp. Emil Páleš z Bojnej, správca farnosti Ardanovce dp. Štefan Drinka, správca farnosti z Prašíc František Raibovský, P. Jozef Bednárik CSaR kaplán z Martina, P. Daniel Siták CSaR kaplán z Krakovian, dr. Janek CSaR správca kaplnky sv. Cyrila a Metoda na Puškinovej ulici v Bratislave, dp. Pavol Čerňanský správca farnosti z Blesoviec a dvaja miestni kňazi P. František Jurík správca a P. Ján Kintler CSaR kaplán.

Na jeseň v r.1970 bola tiež prevedená oprava veže v Lipovníku. Zhotovil sa nový krov a veža dostala medenú krytinu ako aj novýbleskozvod a to bol vlastne hlavný dôvod opravy veže, lebo kostol bol bez bleskozvodu, čo bolo proti bezpečnostným predpisom. Tesárske práce na veži previedli miestni tesári bratia Karol a Oto Vašina a kladierske práce vykonali opäť Valter Smyčka z Myjavy.

Na koniec roku pred vianočnými sviatkami boli odcudzene na farskej úrade v Nitrianskej Blatnici peniaze - 25 000 Kčs.

Finančný stav za uplynulý rok bol nasledujúci:

Zbierky v kostole: 207 000 Kčs

Štátny príspevok: 72 000 Kčs

Vklad na bež.účte: 75 000 Kčs

Spolu to činí: 354 000 Kčs

Výdaj v r.1970 bol: 335 537 Kčs

Zostatok na bežnom účte v Slov.Štátnej Sporiťni v Topoľčanoch bol: 20 105 Kčs.

Čo sa týka duchovnej činnosti náboženský život farnosti podľa vonkajších úkonov bol nasledovný:

Sviatosť krstu prijalo 41 detí. Prvý raz ku sv.spovedi a k sv.prijímeniu pristúpilo 31 detí z II.triedy.Vianočnej spovedi sa zúčastnilo 1,1000 veriacich celej farnosti.Sviatosť manželstva prijalo 22 párov, z toho sa dali do poriadku 4 manželstvá.V uplynulom roku bola v našej farnosti konverzia jednej dospelšej osoby.Pohrebov v celej farnosti bolo 31, z toho 18 mužov a 13 žien.

Vyučovanie náboženstva sa konalo na týchto školách: ZDŠ Nitrianska Blatnica, ako aj vo filiálnych obciach, Lipovník, Krtovce, Vozokany, v roku 1970 bolo na náboženstvo prihlásených 222 detí a vyučovacích hodín bolo 21.

R O K 1971

Na rok 1971 naplánovala sa generálna oprava filiálneho kostola Panny Márie Ružencovej v Krtovciach.Tento kostol bol

postavený a posvätený v r.1869 a o sto rokov neskôr bolo potrebné kostol opraviť, nakoľko sakristia, ktorá bola spojená s kostolom, bola v havarijnom stave /odtrhla sa od kostola a urobila veľkú trhlinu v stene kostola/. Presbytérium bolo veľmi malé, dlažba kostola - staré vychodené tehly, lavice takmer nepoužiteľné a navyše malý drevený chórus, ktorý mal byť z bezpečnostných dôvodov uzavretý.

Na základe tohto stavu požiadal správca farnosti o povolenie na odbore kultúry ONV v Topoľčanoch o generálnu opravu kostola v Krtovciach. Finančná hodnota tejto opravy bola odhadnutá na 107 000 Kčs. Súhlas sme dostali na dvakrát a to 6.12.

1970 a 20.4.1971 a bolo nám povolené vykonať za týmto účelom zbierky v kostole.

Murárskym majetrom aj pri tejto akcii bol Vojtech Kubík z Nitrianskej Blatnice a tesárskym majetrom bol Ján Kúdeľ taktiež z Nitrianskej Blatnice. Tesári boli títo: Emil Vašina, Jozef Punte, Michal Chroby.

Elektrická inštaláciu previedol Ladislav Kollár z Lipovníka.

V zimných mesiacoch sa pripravil tento materiál na opravu kostola v Krtovciach. Dňa 26.1.1971 zo "Stavebnín" z Veľkých Ripňan doviezol sa cement, železo, dlaždice na dlažbu kostola. Dňa 4.2.1971 doviezli sme tehlové bloky /kvádre/ z Ponitrianskych tehelní - závod Preseľany. Dňa 1.3.1971 nám dodal Kovopodnik Topoľčany - kovové dvojité okná a 3.3.1971 sme doviezli z Piešťan - Drevona Nár, Podnik potrebné rezivo a 4.3.1971 z Veľkých Ripňan škridlu a korýtka na kostol. Materiál bol pripravený, bolo treba len začať. Začiatok prác bol ohlásený a stanovený po sv. Jozefovi 1971.

V stanovený deň prišiel do Krtoviec správca farnosti, murársky majster Vojtech Kubík a čakal nás tam jeden muž z Krtoviec Pavol Jančovič. Asi o dve hodiny prišla ku kostolu jedna žena a našla nás tam trochu kopat základy pre nové presbytérium a sakristiu - a veľkým údivom zvolala: "Tak takto budeme opravovať kostol", a behom hodiny bolo na stavenisku plno chlebov,

- 72 -
ešte aj evanjelici prišli. To bolo povzbudenie na celú dobu
prístavby kostola.

Sviatok sv. Jureja 1990

Kostol vymaloval Viliam Hanáček z Bučien pri Trnave. V kostole boli inštalované elektrické akumulčné kochle 2 kusy a jeden kus v sakristii. Kamenný obklad oltárnej steny aj s Bohostánkom je zhotovený z prírodného lešteného kameňa, ktorý dodal aj zhotovil slovenský priemysel kameňa Národný podnik, Levice.

Pri celej tejto práci okolo kostola zúčastnili sa celá obec jak finančne pri ohlasovaných zbierkach, ale aj pri práci, keď bolo treba väčšie množstvo ľudí, pri otíkaní starej omietky kostola pracovali aj 10 - 12 ročné deti. Pri zakrývaní strechy kostola bola takmer celá dedina a kostol dostal novú krytinu za jeden deň. Zvlášť obetavý a starostlivý bol vyše 80 ročný kostolník Imrich Oravec, staral sa o to, aby murári a tesári mali po ruke pomocníkov a mal veľkú radosť z toho, že kostol dostal novú krásnu podobu. Miestne JRD nám vychádzalo v ústrety pri dopravách potrebného materiálu a zabezpečovaní potrebných mechanizmov. Predsedom družstva bol vtedy Ing. Ladislav Bolla a mechanizátor Július Babčan.

V sobotu 9.11.1971 o 1/27 večer bola slúžená sv. omša na poďakovanie za Božiu pomoc a ochranu pri oprave kostola a pri nej okresný dekan Dr. Ladislav Doručák v kázni poďakoval veriacim za obetavosť a lásku k Božiemu chrámu a obnovený kostol posvätil. Na druhý deň v nedeľu 10.10.1971 boli hody - Slávnosť Panny Márie Ružencovej - vonkajšia slávnosť. K tejto slávnosti správa JRD povolila porádku jedného kusa hovädzieho dobytku pre členov družstva, čo bolo v jej kompetencii. Na koniec treba podotknúť, že murári a tesári, čo robili pri rim. kat. kostole v Krtovciach, pracovali aj pri oprave a prístavbe evanjelickej zvonice v Krtovciach. Žiadosť o povolenie tejto akcie na odbor kultúry vybevil správca farnosti z Nitrianskej Bistnice František Jurík.

V roku 1971 začala sa aj generálna oprava farského kostola v Nitrianskej Bistnici. Dňa 25.3.1971 obdržali sme povolenie z OSV Topoľčany odbor kultúry pod č. 21 /71 previesť potrebnú

úpravu vnútorného zariadenia farského kostola. Hodnota zakcie sa odhadla na 85 000 Kčs. Dostali sme povolenie na zbierku kostola na 35 000 Kčs a zostávajúcu sumu 50 000 Kčs prisľúbil uhradiť odbor kultúry ONV v Topoľčanoch, čo sa aj uskutočnilo.

Práce sa začali nasledovne. V júli 1971 sa vymenili staré drevené okná a zamenili sa kovovými - dvojitými. Kovové rámy nám zhotovil Kovopodnik Topoľčany a okná zasklili sklenári Drevovýroba Piešťany odbor sklenárstva. Zasklenie okien - materiál aj prácu vyplatil nemenovaný dobrodinec - hodnota faktúry bola 6 248 Kčs. Tesári - Ján Kúdelo, Emil Vašina, Jozef Funte a Michal Chroby rozobrali drevený strop nad hlavnou loďou kostola. Omietka na strope pašala a malou aj doskami na dlažbu kostola, ale omietka, na ktorej bola namaľovaná Panna Mária - Kráľovná anjelov, aj po páde na dlažbu ostala v celosti, neporošená. Obraz sme odfotografovali a neskôr slúžil ako vzor pre maliara na nový obraz Panny Márie Kráľovnej anjelov.

Na konci septembra 1971 bol pripravený nový strop /podkladový z červeného smreka o ploche 240 m² / pre stolárov a murárov. Časť tohto stropu sa pripravila pre murárov. Tí zhotovili omietku na segmentoch a na ploche pre nový obraz. Na ostatnej časti stolári z JRD Malženice urobili kazetový strop z červeného smreka /150 m²/ a napustili loďným lakom. Na povale sa strop obil a doskami a na tieto sa uložil heraklit, ktorý sa vzťahoval s cementovú potierou. Zároveň s týmito prácami previedla sa nová inštalácia elektrického osvetlenia a vykurovania.

V decembri 20.12. Dovozený sme leštený mramor "Siklosér" na obklad píluerov kostola. Faktúru za tento materiál v hodnote 62 815 Kčs hradil odbor kultúry ONV Topoľčany.

Finančný obrat farnosti v roku 1971 bol:

Príjem: 205 324,40 Kčs , Výdaj : 203 912,70 Kčs.

Štatistika duchovnej činnosti:

Krstov: 50 , sobáše: 27 , pohreby : 37

Sv.prijímanie : 13.190

Rok 1972

Dňa 4.1.1972 obdržali sme dve povolenia z ONV odbor kultúry - Topoľčany. Jedno povolenie pod č. 19/72, na základe ktorého sme mohli previesť v Lipovníku na filiálnom kostole sv. Izari-cha tieto opravy: zhotovenie nových lavíc s novej strechy kos- tola. Na tieto práce sa počítalo s finančným obsahom 35 000 Kčs. K tomu sme dostali povolenie vykonať zbierku v kostole.

Druhé povolenie bolo pre farský kostol v Nitrianskej Blat-nici pod č. 20/72, takže sa dalo pokračovať v generálnej oprave farského kostola. Bolo potrebné zhotoviť novú d. a žbu, lavice a úpravu presbytérie podľa úprav obnovenej liturgie. Na tú- to akciu sa odhadlo 105 000 Kčs.

V jarných mesiacoch už išla práca naplno. Viliam Handáček z Bučian vytýčoval /maloval/ všetky steny kostola pod vede- ním akademického maliara Juraja Jalínka z Českého Brodu a zá- rovná tento akademický maliar namaloval na strop Pannu Máriu Kráľovnú anjelov a zreštauroval aj obrazy Povýšenia svätého Križa na hľavnom oltári. Stolaři z pridruženej výroby JRD Malženice zhotovili nové lavice z červeného sarska. Kamenárske výrobky pre farský kostol nám dával Slovenský priemysel kameňa Levica. S touto prácou sme mali najväčšie ťažkosti jak s dodávkou materiálu tak aj s majstrami /ka- menármi/. Tí nám urobili sotva polovičku práce a ušli. Domácich ľudí, čo pracovali okolo kostola, to rozrušilo, ale správca far- nosti ich upokojil a niekoľko sa rozumel kamenárskym prácam, po dva dni s nimi pracoval a potom už všetko sami dokončili, aj dosť náročná práca /ako bol obklad obojstranného stola z betó- nu/. V tom istom roku sa urobili potrebné práce pre údržbu filiálneho kostola v Lipovníku. Zhodilo sa celú strechu a zu- rivo kostola sa upevnilo /stiahlo/ železobetónovou ramsou jeden meter širokou po celom obvode kostola, nakoľko kostol je vedľa frejventovanej hradskej /Piešťany - Topoľčany/.

Potrebný materiál na krov kostola doviezli sme z národného podniku Drevina Turany.Krytina - štrídla "bobrovka" zo stavebnár. Veľké Bepňany .

Tesárske práce vykonal Ján Kúdela, Emil Vešins, Jozef Funte, Michel Chroby z Nitrianskej Bistnice a bratia Karol a Oto Vešins z Lipovníka.

Kurárske práce vykonal Vojtech Kubík z Nitrianskej Bistnice, ktorému pomáhali aj lipovnícki chlapci ako pomocníci. Pokryvateľskú robotu na kostole previedol Štefan Grác z Luďaníc. Časť strechy je pokrytá medeným plechom. Niekoľko plech bol zaistený až na jesenné mesiace, zpožičali sme potrebný plech v Ratkovicach /filiálka Malženica/sby strecha nezostala otvorená .

V polovici novembra národný podnik Ferona, Bratislava nám pridelil potrebné množstvo medeného plechu. Správca farnosti a Ing. Gabriel Zaťka z Lipovníka na dodávkovom aute "Žuk" odviezli plech z Bratislavy a vrátili ho do Ratkoviec. Na spistočnej ceste pri Piešťanoch mali ťažkú haváriu /čelná zrážka s osobným autom Tatra-60/-Haváriu vďaka Bohu prežili, hoci sa to bezprostredne po havárii zdalo veľmi vážne. V tom istom roku sa zhotovili do filiálneho kostola v Lipovníku nové lavice z červeného sarska.

Finančný stav farnosti za uplynulý rok bol nasledujúci:

Zbierky v kostole	134 903,40 Kčs
Štátny príspevok	56 940,00 Kčs
Príjem spolu	191 843,40 Kčs
Výdav spolu	191 601,40 Kčs
Hotovosť v pokladnici	242,00 Kčs

Čo sa týka duchovnej činnosti, náboženský život podľa vonkajších úkonov bol nasledujúci: Svätosť krstu prijelo 40 detí a k prvému svätému prijímaniu pristúpilo 34 detí z II. triedy. Celoročný počet svätých prijímaní bol 13 300 Svätosť manželstva uzavrelo 22 párov. Počet zomrelých bolo v roku 1972 35.

Rok 1973

V prvom novoročnom týždni prepukla v okrese Topoľiansy choroba hovädzieho dobytku "slintačka", bolo to 6.1.1973. Nitrianska Biatnica, Krtovce, Hejné Nová Ves boli zaradené do prvého ochranného pásma a v tomto pásme bol vydaný zákaz verejných bohoslužieb. Filiálny kostol v Lipovníku bol v druhom ochrannom pásme a tu sa bohoslužby mohli konať.

Koncom januára dostali sme poslednú iektúru za kmeňársku prácu z Levíc, bol to materiál leštený prírodnou kmeň bielou farbou - na obklad obojstranného stola - oltára. Prácu previedli domáci majstri Jozef Dorocák kmeňár a Vojtech Kubík murársky majster. Prácu previedli dobre a odborne.

V tomto roku svoju činnosť, čo sa týka údržby a opráv cirkevných objektov zamerali sme svoju pozornosť na kostol sv. Juraja, ktorý sa nachádza v Považskom Inovci pod Marhátoz. Celkový finančný obrat farnosti v roku 1973 bol:

Príjem - 64 670 Kčs

Výdaj - 64 441,50 Kčs

Hotovosť v pokladni - 230,50 Kčs

Štatistika duchovnej činnosti:

Krstov - 39

Prvé sv. prijímanie - 22

Sobáše - 21

Pohreby - 25

Svätých prijímaní v celej farnosti - 13 200

Duchovní správcovia farnosti Nitrianske Biatnica.

Všetkých ferdrov, alebo ako sa dnes hovorí správcov farnosti, bolo v Nitrianskej Biatnici od r. 1559 až po dnes 46.

Juraj Zudlar 1559

Andreas 1560

Israel Makó 1613

Daniel Bogdanóczy 1630

Pavol Hrabesicz 1633-1634

Ján Capri 1634-1636

Juraj Fábry	1639
Eliáš Dominik	1657
Stefan Dobrovicenyi	1667-1675
Martin Turkovič	1677-1686
Ján Šinc	1686-1690
Juraj Stankovič	1690-1692
Adam Gadl	1693-1694
Michal Valaský	1694-1703
Michal Bednár	1703-1703
Juraj Paulec	1703-1706
Ján Kodray	1706-1709
Ignác Rankay	1709-1710
Pavol Garsich	1710-1712
Michal Fábry	1712-1721
Michal Koszterényi	1721-1722
Michal Hold	1722-1727
Juraj Adamovič	1727-1733
Andreas Vaginsy	1733-1736
Pavol Kujovič	1736-1744
Gabriel Nečeky	1744-1748
Jozef Nagy	1748-1750
Ján Garažský	1750-1764
Andreas Jantulík	1764-1780
Imrich Valentín	1780-1809
Ján Gerliczy	1809-1814
Jozef Púzik	1814-1829
Peter Martinkovič	1829-1851
Ján Vaczula	1851-1867
Rudolf Poock	1867-1880
Karol Piartl	1880-1904
Alexander Kuzmann	1904-1939
Imrich Kosec	1939-1940
Andrej Balogh	1940-1944
Ján Lektík	1944-1949

Teodor Vida 1949-1951
František Šimek 1951-1956
Štefan Smolik 1956-1964
Michal Kozár 1964-1969
František Jurík 1969-
Ján Kintler kaplán 1969-

Ako prvý sa uvádza Juraj Zudlár, za neho bol posvätený gotický kostol sv. Mórica mučenika. Michal Bednár pochádzal z Topoľčian, tento však bol blatnickým farárom iba šesť mesiacov. Michal F á b r y bol Slovakom vzdelaným, milej povahy a so všetkým vychádzal len v dobrom.

Gabriel H e d e c k ý pochádzal z Drietavy, župy trenčianskej. Do histórie farnosti vstúpil tým, že začal ako prvý písať farské matriky.

Andrej J a n t u l i k rodák z Turzovky, postavil vežu ku farskému kostolu sv. Mórica v r. 1776. Predtým v r. 1771 vybudoval od základu nový kostol v Lipovníku zasvätený sv. Imrichovi v takej podobe a veľkosti ako je dnes. V r. 1778 posvätil cintorín v Nitrianskej Blatnici, tu je aj pochovaný. Cintorín bol v r. 1869 podstatne zväčšený.

Imrich V a l e n t i š za neho postihlo Nitr. Blatnicu v r. 1787 zemetrasenie, ktoré okrem obytných domov silne poškodilo aj kostol sv. Mórica, tak že musel byť neskôr desolovaný, rozobraný.

Jozef F ú z i k, za neho sa postavil terajší kostol, so stavbou sa začalo v r. 1815 a v r. 1820 stavba bola dokončená. Kostol posvätil archidiakon radošínsky Jozef Trajčák.

Rudolf Poeck - za neho bola posvätená a vybudovaná kaplnka sv. Urbana. Posviacka sa vykonala dňa 22.10.1871 na 21. nedeľu po sv. Duchu za účasti ripňanského farára Štefana Perešlányiho za asistencie miestneho farára Rudolfa Poecka a P. Eduarda Dubíka OFM kaplána v Radošine. Za krásneho počasia, ktoré pekne poslúžilo, kaplnka bola posvätená. Po posviacke a kázni, ktorá sa tam konala, processia sa vrátila do kostola, kde bolo Te Deum a sviatočné požehnanie.

Karol P i s z t l bol farárom, keď zákony o maďarizácii Horného Uhorska dostúpili vrcholu. Počnúc r. 1900 všetka farská agenda vrátane matrik je písaná po maďarsky.

Alexander K u z m a n n bol 36 rokov blatnickým farárom, čo nebol

nikto pred nim ani po ňom. Ešte dnes žijú vo farnosti Tudia, čo ho poznali a sa na neho pamätajú.

Andrej B A L C O H - za neho vstúpila do kláštora Veronika Švarcová - rehoľným menom s. Gizela - doteraz jediná rehoľná sestra z Nitrianskej Blatnice.

František Šimek dal sv. Jurejovi strechu z pozinkovaného plechu, k farskému kostolu sa urobili schody ako aj oporný betónový múr so zábradlím. Kostol dostal elektrické osvetlenie.

Štefan S m o l í k - kostol v Nitrianskej Blatnici dostal novú strechu aj krov pod vedením Štefana Hrádeckého. V roku 1961 zrútila sa veža kostola.

Čo sa týka veriacich farnosti a ich života, máme z r. 1755 tieto údaje: Počet obyvateľov celej farnosti bol 1073, z toho bolo 854 povinných zúčastniť sa sv. spovede a veľkonočného sv. prijímania. Za predchádzajúcej vizitácie bolo vo farnosti 145 evanjelikov, hlavne v Lipovníku a za vizitácie r. 1755 bolo ich iba 15. V poslednom roku nikto neodpadol od katolíckej viery. Obyvatelia Blatnice a Krtoviec nemali nič spoločného s protestantskou vierou. Veriaci farnosti v tomto čase sú horliví v náboženskom živote, takže všetci sa zúčastňujú v nedeľu a sviatky sv. omše, ba aj v robotné dni, ak im to čas a práca dovoľí. Radi sú prítomní na verejných pobožnostiach ako sú procesie a slávnostné bohoslužby. Presne dodržiavajú pôsty ako aj zárianskú živost od mäsa v piatok a sobotu. Tento slovenský ľud je dobrého a šetrného srdca, veľkých zločincov tu nenajdeš. Horšie je to s alkoholom, ten pijú starí i mladí a to záskuhou židovských krčmárov. Obyvatelia Blatnice, Lipovníka a Vozokán venujú sa roľníctvu a ovocinárstvu a tiež majú početné vinohrady.

Malá filiálna obec Krtovce je obklopená rozsiahlym lešom, ornú pôdu a lúky obrábajú spoločne a venujú sa hlavne chovu koní; v podaktorých gazdovských dvoroch ich pobehuje vyše dvadsať zdravých kusov."

Takto vyzeral život našich predkov viac ako pred dvesto rokmi, bol to život naplnený každodennou prácou, primeraným odpočinkom, ale aj modlitbou či už súkromnou alebo verejnou.

Sviatok Povýšenia sv. Kríža
14.9.1985

P. František Jurík CSSR
spr. farnosti